

گفت‌وگو با مقصود فراستخواه، جامعه‌شناس:

الزام تقویت سرمایه اجتماعی برای مقابله با کرونا

همچون «مسئولیت اجتماعی» نمی‌تواند به این سادگی‌ها تعریف شود. اینکه ما در قبال یکدیگر، جامعه، محیط اطراف و خودمان چقدر مسئولیت می‌پذیریم، اینکه آیا در این مدت این مسئولیت اجتماعی بود که به کمک مان آمد یا برعکس، نبود آن موجب شد تا با آمار صعودی تلفات روبه‌رو شویم؟ اصلاً آیا مسئولیت اجتماعی در جامعه امروز مانهادینه شده و اگر نه چرا؟ همه سؤالاتی است که مقصود فراستخواه، جامعه‌شناس و استاد دانشگاه به آن پاسخ می‌دهد. گفت‌وگوی ما با او را در شرایطی می‌خوانید که همچنان خبری از زمان دقیق توزیع واکسن کرونا نیست، اما می‌توانیم با کمک ظرفیت‌های اجتماعی و ویروس پیچیده و مهارناپذیر کرونا را کنترل کنیم.

◀ **حمیده امینی فرد /** بعد از آمدن کرونا، زندگی همه ما تحت تأثیر شرایط جدیدی قرار گرفت که شاید تا پیش از این برای اغلب ما قابل تصور نبود. فضای اجتماعی مادر عرض چند روز به حدی تغییر کرد که شاید حالا کمترین مان به یاد بیاورد که ۶ ماه پیش چگونه و در چه شرایطی زندگی می‌کردیم. کرونا ما بیش از آنکه، سلامت جسمانی مان را یادآوری کند، ارتباطات و برخوردهای اجتماعی مان را تغییر داد. ما را در کمتر از یک هفته در جزیره‌ای از اجتماعات انسانی گذاشت که تا پیش از این معنای بسیاری از واژه‌های اجتماعی را به پیش پا افتاده‌ترین حالت ممکن، تفسیر می‌کردیم. اما حالا قطعاً واژه‌ای

پروا فضل نسائی / ایران

و پیش پا افتاده نیست و پیش نیاز بر خورد درست با آن، این است که ببینیم چقدر می‌توانیم این امر را به صورت یک مسئولیت مشترک اجتماعی و با مشارکت بالای جامعه دنبال بکنیم و به نتیجه برسانیم. متأسفانه عواملی سبب احساس خستگی در برخی قشرهای اجتماعی شده است و باید تدابیری برای این اتخاذ شود که امید و انرژی جامعه برای مواجهه با این مشکل افت نکند. اینکه شهروندان در قبال یکدیگر چه وظیفه‌ای دارند و در سطح گسترده در مقابل جامعه و سلامت عمومی تا چه میزان احساس مسئولیت می‌کنند. این احساس مسئولیت البته به پیش نیازی همچون همبستگی اجتماعی نیاز دارد، اینکه اصل پیوستگی بشری مان را عمیقاً درک کنیم و باور داشته باشیم که «یا همه خوشبخت‌اند یا هیچ کس خوشبخت نیست» و این همان اصل پایداری است.

■ با این توصیف باید بپذیریم **تقلیل امکانات و خدمات**

زمان شروع این ویروس برخی تلاش می‌کردند تا دست به انکار و تکذیب بزنند و آن را یک مسأله کوچک قلمداد کنند، اما واقعیت‌ها به تدریج و رفته رفته خود را نشان داد، اینکه کرونا یک ویروس جدی است و اگر جامعه‌ای به جهات آمادگی ساختاری، نهادی فرهنگی و اجتماعی و مدنی رویارویی با آن رانداشته باشد، متحمل خسارت‌های سنگینی خواهد شد. مادر شرایطی قرار داریم که به استناد اظهارات کارشناسان جهانی، حتی اگر واکسن کرونا هم تولید شود و با فرض دشوار، به نحو برابر نیز در دسترس همه ملت‌ها و همه گروه‌های اجتماعی به ویژه کم‌درآمدها و گروه‌های فراموش شده باشد، باز درگیر پس‌آیندهای منفی آن در طولانی مدت خواهیم بود، حتی تزریق واکسن هم شاید نتواند ما را بی‌نیاز از زدن ماسک و شست و شوی دست‌ها و دیگر مراقبت‌ها بکند و شاید لازم باشد این واکسن سالانه تکرار شود. پس مسأله به هیچ عنوان کوچک

■ در این چند ماه درباره کرونا بحث‌های زیادی شده است، اما شاید برخی فراموش کنند که کرونا بیش از آنکه یک ویروس بهداشتی باشد، تحت تأثیر مسائل اجتماعی قرار دارد، از این منظر مسئولیت اجتماعی شهروندان در قبال یکدیگر در کنترل این ویروس تا چه اندازه نقش دارد؟ شیوع بیماری کووید ۱۹ همان‌طور که یک امر زیست‌محیطی و پزشکی است، یک امر فرهنگی و اجتماعی نیز هست و نوع مواجهه با آن و تاب‌آوری در برابر آن، جامعه با جامعه بر حسب وضع نهادها و ساختارها و الگوهای آموخته فرهنگ در آنها تفاوت می‌کند. کرونا یک وضعیت پاندمی ایجاد کرده است، اما نحوه مقابله با آن کاملاً به ظرفیت‌های یک جامعه بستگی دارد. سازمان جهانی بهداشت صراحتاً اعلام کرده است که مایک دهه درگیر این بیماری خواهیم بود و اثرات آن بسرعت از بین نمی‌رود. مسأله مهم پذیرش و اقدام بموقع است، در